

Öncelikle Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi'nin 2010 yılı dördüncü sayısına emeği geçen herkese teşekkür ederiz.

Bu önsöz bu sayı için yazdığım 2. önsöz. Çünkü ilk yazdığım önsöz sonrasında, altını çizmek istediğim konuyu gündeme getiren önemli bir olay yaşandı. Konu "gerçeği değerlendirmesi" bozuk olan hastalarımızın bizlere yönelik olabilecek şiddet ve homisid riski.

Önce sizlerle yakın zamanda konuyla ilgili yapılmış derleme yazılarını gözden geçirmek istedim;

Şizofreni ve diğer psikozların özellikle homisid şeklindeki şiddet ile ilişkili olduğu ve bu ilişkinin en önemli nedeninin madde kötüye kullanımı komorbiditesinin varlığı olduğu bildirilmektedir. Üstelik komorbiditesi olan bu hastalarda şiddet eyleminde bulunma riskinin psikoza olmayan madde kötüye kullananlarla aynı olduğu da vurgulanmaktadır. Aslında bu bulgular madde kötüye kullanımına odaklanmış önleme programlarının bu olgularda şiddet eylemlerini azaltmakta etkili olacağını göstermektedir (1).

Diğer bir meta-analiz, homisidlerin %38.5'inin ilk psikoz atağında ve tedavi başlamadan hemen önce olduğunu göstermektedir. Bu dönemdeki homisid riski tedavi sonrasına göre 15.5 kat fazla olduğundan, ilk epizodun erken tedavisinin bazı homisid girişimlerini engelleyebileceği görüşü ortaya çıkmaktadır (2).

Son olarak, homisid eylemi sırasında psikotik olan 39 olgunun incelenmesi sonucunda, eylemlerin %10.2'sinin terapist ya da yasal otoritelerin hataları nedeniyle olduğu, %15.4'ünün ise terapist ile hasta yakınları arasındaki iletişim ile önlenebileceği saptanmıştır. Bu çalışmada, hastanın tüm ailesinin tedaviye katılması ve psikotik hastanın tehditlerinin ciddiye alınması gerektiği sonucuna varılmıştır (3).

"Hekime yönelik şiddet" benim için hep var olan ama bir o kadar da uzak olan bir konuydu. Bu konu başlığı "psikiyatriste yönelik şiddet" olduğunda da farklı değildi. Ta ki çevremde tanıdığım ve sevdiğim insanların başına gelmeye başlayana dek. Tehlikeyi hep, nedendir bilinmez, hastalardan ziyade onları zorla hastaneye yatırmaya çalışan hasta yakınlarından bekledim. Tehlikeyle karşılaşmadım mı? Evet karşılaştım. Ama başıma bir şey gelmemesini, yaşanan olayı hastalığın bir parçası olarak algılayarak, öfkelenip gerginliğin artmasına neden olmamama bağladım. İşte sanırım bu yüzden tehlikeyi hep hasta yakınlarından ya da sokakta karşılaştığım insanlardan bekledim.

Kendisi de psikiyatrist olan eşime şizofren bir hastanın saldırması sonucunda boyun fitiği gelişmiş ve günlerce boyunluk ile gezmışti. Arada da bir sürü olay oldu. Hastanemiz içinde son bir sene içinde önce bir uzman arkadaşımızın rehin alınması, ardından bir asistan arkadaşımızın hastanın saldırısına uğrayarak ameliyat olmasının gerekmesi, kendi kendime "iyi ki önemli bir şey olmadı" dedirtti. Hastanemize yıllarca hizmet etmiş sevgili Hüseyin (Soysal) Ağabeyin saldırıya uğradığı haberini psikiyatri mail grubundan aldığım anda aynı anda durumunun iyi olduğu haberini de aldım. Hüseyin Ağabey aynı mail grubuna (fiziksel olarak) iyileştiğini düşündüğü 9.12.2010 tarihinde bir mail atarak şunları söylüyordu;

"Hekimler (sağlık çalışanları) ve rahipler (din adamları) önemli bir kusura sahiptirler. Kendilerini düşmansız ve hatta dokunulmaz sanırlar. Bu san(r)ılarının sağlam bir de temeli vardır, onlar yardıma muhtaç insanlara karşılıklı ve karşılıksız yardım eder, verdikleri hizmetten sonra bile sorumluluk hatta suçluluk duygusuyla eksik bir şey bıraktım mı diye sorgularlar kendilerini.

Böylesine özverili ve böylesine önemli olmak, tanrısallıkla Tanrı'yı oynamak arasındaki dar bölgede gerçek üstü hatta gerçek dışı bir hayal dünyası yaratır. Hastaları, danışanları, hayranları

hekimleri ve rahipleri bedenden soyutlar. Neredeyse, onlar ruhani varlıklardır. Oysa zavallılar, psikopatlar ve dünyaya dış bileyenler için kolay hedeflerdir. Kollarını açıp kucaklamaya hazırlan-dıkları insanlık dışı varlıklar tarafından hançerlenirler...

Hekimler ve rahipler, masumdur, mazlumdur ve sandıklarının aksine korunmasızdır. Ne kadar korunmasız olduğumu farkettiğim ve annesine zarar vermesin diye çırpındığım bir adama arkamı dönmek gafletinde bulunduğum için hayal kırıklığım büyük.”

Hüseyin Ağabey yıllarını saldırgan hastaların bulunma ihtimali yüksek Adli Psikiyatri bölümünde ve emeklilik öncesi de Acil Psikiyatri'den sorumlu olarak geçirmiş, yani tecrübeli ve hastasına yaklaşımını örnek aldığım sayılı uzmanlardan biridir. Onu hastane odasında ziyaretim sırasında göğsünde bıçak yarasıyla gördüğümde “onun başına geldiyse hepimizin başına gelebilir” diyebildim.

Hüseyin Ağabey “Hepinize borçluluk duyuyorum, sağolun.” diyerek mailini bitirmiş. Keşke fiziksel yaraları için yapılanlar “hayal kırıklığı” için de yapılabilse. Asıl biz ona bunu borçluyuz. Yaşamını ortaya koyarak bize kabul etmek istemediğimiz gerçekleri açıkça göstermek zorunda kaldığı için. Ama biz de bu durumla nasıl başedebileceğini bilmiyoruz.

Bu üzücü saldırı öncesinde Hüseyin Ağabey dergimiz için bir yazı değerlendirmesini kabul etmişti. Sistemin 3 hafta süre dolunca otomatik olarak danışmana gönderdiği uyarı mailinin ona da gittiğini fark ettiğimde ne yapacağımı şaşırđım. Asıl şaşkınlığım düzeltme önerilerini aynı gün gönderdiğinde oldu. Sonra “niye şaşırıyorum ki” dedim kendi kendime, “bu Hüseyin Ağabey'den örnek aldığım bilim adamı sorumluluğu”.

Tesadüf müdür bilinmez, olaydan bir kaç hafta sonra dergimize değerlendirilmek üzere “şizofreni ve şiddet” konulu bir derleme yazısı gönderilmişti. Eminim bu yazıyı yazan hekim/ler de bir bıçağın kalplerine ne kadar yakın olabileceğini tahmin etmiyorlardır. Sanırım riskin azaltılabileceğini bilmek ama hiç bir zaman ortadan kalkmayacağını da kabullenmek lazım. Bunu söylüyorum çünkü hastasına arkasını döndüğü için kendine hayıflanan Hüseyin Ağabey'in sadece yanlış zamanda yanlış yerde olduğunu bilmesini istiyorum.

Mesleğimizi uygularken hayal kırıklığına uğramamak ya da saygı duyduğumuz meslektaş-larımızı hayal kırıklığı içinde görmemek dileğiyle.

Doç. Dr. Cüneyt Evren
Yayın Yönetmeni

Kaynaklar

1. Fazel S, Gulati G, Linsell L, Geddes JR, Grann M. Schizophrenia and violence: systematic review and meta-analysis. PLoS Med 2009;6:e1000120.
2. Nielssen O, Large M. Rates of homicide during the first episode of psychosis and after treatment: a systematic review and meta-analysis. Schizophr Bull 2010; 36:702-712.
3. Nitschke J, Osterheider M, Mokros A. Schizophrenic Diseases, Psychosis and Homicide: The Importance of Community Psychiatry for the Prevention of Offences. Psychiatr Prax 2010 (Basımda).